

Makalenin geliş tarihi: 02.08.2019
Makalenin kabul tarihi: 03.12.2019

Nazi Almanyası'nda Çocuk Kitaplarının Propaganda Aracı Olarak Kullanılmasına Dair Bir Örnek: Der Giftpilz (Zehirli Mantar)*

An example of the use of children's books as a propaganda tool in Nazi Germany: Der Giftpilz (Poisonous Mushroom)

Ayşe Yurdakul**

Altan Alperen***

Özet

Almanya'da, Nasyonal Sosyalistler iktidara geldiğinde iç ve dış politikada radikal değişim meydana gelmiştir. Adolf Hitler, mevcut devlet ve hükümet otoritesini meşrulaştırmak ve politik yapının istikrarını sağlamak için eğitim alanına büyük önem vermiştir. Amacı, Nasyonal Sosyalizm ideolojisinin devamını sağlayacak nesiller yetiştirmektir. Bu amaçla Alman eğitim sistemini, Nasyonal Sosyalizm ideolojisi doğrultusunda antikomünist, antikapitalist ve antisemitist düşüncelere yönelik düzenlemiştir. Özellikle eğitim ve yardımcı kitaplar üzerinde yapılan değişiklikler, çocukların Nazi olarak yetişmesini sağlamıştır. Çalışmamızın konusu, 1938 yılında Nazi Almanyası (Drittes Reich - 3. Reich) döneminde çocuklara Nasyonal Sosyalizmi benimsetmek amacıyla yazılan Der Giftpilz (Zehirli Mantar) adlı hikâye kitabıdır. Eserde hikâyeler, sloganlar ve resimler aracılığıyla çocuklara yönelik, çok sayıda propaganda unsuru kullanılmıştır. Kitabın eğitim alanında yardımcı kitap olarak kullanılması, etkinliğinin artmasını sağlamıştır. Eser, Nazilerin Yahudi sorunu oluşumu ve dışlama politikasına uygun olarak hazırlanmıştır. Hikâyelerde genel olarak Yahudilerin fiziksel özellikleri, dinî inançları ve ahlakî değerleri olmak üzere üç konuda antisemitik saldırı yapılmaktadır. Çocuk kitaplarının propaganda amaçlı kullanımı, aynı dönemdeki totaliter rejime sahip devletlerde de (İtalya, Sovyetler Birliği) görülmektedir. Der Giftpilz

---

*Bu çalışma yazarın "Nazi Almanyası'nda Çocuk Kitaplarının Propaganda Aracı Olarak Kullanılmasına Dair Bir Örnek: Der Giftpilz (Zehirli Mantar)" başlıklı tezinden üretilmiştir.

** Almanca Öğretmeni, E-Mail: ayseoktem1905@gmail.com

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, E-Mail: alperen@gazi.edu.tr

(Zehirli Mantar) kitabı, Alman eğitim sistemi, propaganda ve antisemitizm tarihinin bir dönemini temsil etmesi sebebiyle önemli bir bakış açısı oluşturmaktadır. Çalışmamızda “Der Giftpilz (Zehirli Mantar)” kitabının orijinal dilinden çevirisi yapılarak eğitim, propaganda ve antisemitizm kavramları üzerinden değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitabı, eğitim, antisemitizm, Nazi Almanyası, propaganda.

Abstract

In Germany, when the National Socialists came to power, radical changes took place in domestic and foreign policy. Adolf Hitler placed great emphasis on the field of education to legitimize the existing state and government authority and to ensure the stability of the political structure. His aim was to raise generations that would continue the ideology of National Socialism. For this purpose, the German education system, in line with the ideology of National Socialism, anticommunist, anticapitalist and anti-Semitic thought was organized for. In particular, changes in education and supplementary books have allowed children to be raised as Nazi. The subject of our study is Der Giftpilz (Poisonous Mushroom) which was written in 1938 during the period of Nazi Germany (Drittes Reich - 3rd Reich) in order to adopt National Socialism to children. In the work, many propaganda elements were used for children through stories, slogans and pictures. The use of the book as an auxiliary book in the field of education has increased its effectiveness. The work was prepared in accordance with the Nazis' formation of the Jewish question and the policy of exclusion. In the stories, antisemitic attacks are carried out in three subjects: physical characteristics, religious beliefs and moral values of Jews in general. The use of children's books for propaganda purposes is also seen in the states with a totalitarian regime (Italy, The Soviet Union). Der Giftpilz (Poisonous Mushroom) is an important point of view since it represents a period in the history of German education system, propaganda and antisemitism. In our study, Der Giftpilz (Poisonous Mushroom) was translated from the original language and evaluated through the concepts of education, propaganda and antisemitism.

Key Words: Children's Book, education, antisemitism, Nazi Germany, propaganda.

Giriş

Propaganda, bir topluluğun düşüncelerini, duygularını, davranışlarını, tavır ve hareketlerini etki altında tutmak ve onları değiştirmek amacıyla yayınlanan bilgi, belge, doktrin ve görüşlerdir (Tarhan, 2008: 36). İnsanların kendi aralarında iletişime geçtikleri andan itibaren var olan bu kavram, günümüzün en önemli siyasal ve kültürel araçlarından biri haline gelmiştir. 20. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte propaganda tekniği ve uygulaması da biçim değiştirmiş ve özellikle geniş kitlelere ulaşılabilmesi ve coğrafi sınırlılıkların ortadan kalkması propagandacıların hem işlerini kolaylaştırmış hem de onları yeni araçlar kullanmaya sevk etmiştir (Keskin Yılmaz, 2007: 3). Kişiler arasında

haber ve bilgi akışını sağlayan her şey propagandanın aracı olmaktadır. Bunlar: kitap, dergi, bayrak, afiş, bilgisayar ağları, telefon, radyo, sinema, tiyatro, sergi, fuar ve toplantılar vb. Propaganda, savaş aracı olarak Birinci Dünya Savaşı'nda kullanılmış ve gücünü kanıtlamıştır. Daha sonraki yıllarda ise psikolojik etkilerin önemini kavramış görünen devletler, basın-yayın müdürlüğü, istihbarat servisi, propaganda bakanlığı gibi oluşumlara idari yapılarında yer vermeye başlamışlardır (Keskin Yılmaz, 2007: 14). Bu devletlerden biri de Nazi Almanyası'dır. Nazi yönetimi, propagandaya özel bir önem vermiş, bu amaçla belli bir bütçe ayırarak propaganda bakanlığı kurmuştur. Nazi propagandası, nasyonal sosyalizm ideolojisi doğrultusunda antisemitik, antikapitalist, antikomünist düşüncelerle yapılmıştır. Naziler bu propagandayı hem ülke içinde hem de ülke dışında, dönemin tüm teknolojik araçlarını aktif olarak kullanarak yaptılar.

Nazi propagandası Alman halkının hayatının her yerindeydi. Alman halkı sokaklarda yürürken geleneksel Alman ailesini simgeleyen ve "Ein Volk, ein Reich, ein Führer! (Tek halk, tek imparatorluk, tek lider!)" sloganlı Hitler afişleri; Hitler'in gülerken, çocukların ellerini sıkarken veya milletin tezahüratlarını mahcup bir şekilde kabul ederken resmedildiği posterleri görürlerdi. Evlendiklerinde Hitler tarafından, "Kavgam" isimli kitabı hediye edilirdi. Radyoyu açtıklarında devlet tarafından oluşturulmuş uzman bir ekip tarafından propagandaya maruz bırakılırlardı. Yahudi ölüm kamplarındaki binaların isimleri kulaklarına hoş gelirdi, çünkü isimleri; Mutlu Bülbül, Gül Bahçesi, Banyolar ve Nefes Alma Enstitüleri konulmuştu¹. Almanya savaşta yenilmeye başladığında ise haberlerde "Alman bilim adamlarının iki yeni süper silah üretti. Bunlardan biri, denizaltında yüksek hızlarda hareket edebilen U-bot ve diğeri de V-1 denilen füze sistemi." gibi yalanlar duydular. (Aydoğmuş, 2018: 31-33). Bunlar Nazi propaganda faaliyetlerinin sadece bir kaçıdır.

Çalışmamız, Nazi propagandasının en etkili ve tehlikeli olan kısmını oluşturan o dönem basılan çocuk kitapları üzerinedir. Bu kitaplardan en ünlüsü Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabıdır. Çalışmamızda eğitim, antisemitizm kavramsal olarak ele alınacak ve bu kavramların Nazi uygulamaları incelenecektir. Ardından Der Giftpilz (Zehirli Mantar) eseri, bu kavramlar yönünden başlıklar halinde değerlendirilecektir.

Yöntem

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Bu iki bölümden birincisi teorik kısmı ve bu kısımda internetten literatür taraması yapıp kütüphaneden yararlanılacaktır. İkinci kısmını ise "Der Giftpilz" adlı çocuk kitabının çevirisi ve incelemesi oluşturacaktır.

Araştırma Modeli

Teorik bölüm için eğitim, propaganda, çocuk kitapları, antisemitizm konuları kavramsal olarak araştırılmıştır. Nazi dönemi hakkında yazılan

---

¹ Kelime oyunlarıyla kötüyü iyi gibi sunmak Nazilerin sıkça başvurdukları bir yöntemdi. Bu dönemde Politik örtmeceler günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmişti. Daha detaylı bilgi için (Bkz. Kalkan, 2018: 87-116)

tez, makale, kitap taramaları yapılarak kavramların Nazi uygulamaları tespit edilmiştir. İkinci kısımda ise Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabının orijinal metninden çevirisi yapılmıştır. Ardından eserin içeriği eğitim, antisemitizm, propaganda ve çocuk kitabı yönünden analizi yapılmıştır. Bu kitabın yazılış amacı, uygulanan politika, propaganda unsurları ve taşıdığı ideolojiler ortaya konmuştur.

1. Eğitim Kavramı ve Nazi Eğitim Sistemi

Eğitim kavramının belirli özelliklerine vurgulanarak çok sayıda tanım yapılabilir. Genel ve kapsayıcı olarak “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerinde okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardımcı etme” şeklinde tanımlanır (TDK, 2019). Eğitimin amaçları zamana, toplumlara, ideolojilere, yönetimlere ve eğitim felsefelerine göre farklılık gösterir. Eski Yunan ve Eski Roma’da eğitimin temel amacı, siyasi otoriteye bağlı vatandaşlar yetiştirmek olarak görülmüştür. Ortaçağ eğitiminde din esas alınırken, Rönesans’tan sonra ise eğitim laik ve dünyevi bir özellik kazanmıştır (Şişman, 2011: 26).

Politik açıdan eğitimde, öğrenciler bir vatandaş ve toplum üyesi olarak ele alınır. Öğrencilerin politik düşünce, değer ve normlar içerisinde yetiştirilmesi sağlanır. Okul içerisinde politik güç, yönetici, öğretmen, öğrenci ve aileler arasında denge kurularak oluşturulur (Şişman, 2011: 33). Okul, mevcut devlet ve hükümet otoritesini meşrulaştırır. Ülkenin yönetimine göre politik yapının istikrarı sağlanır. Demokratik bir ülkede demokrasiye karşı duyarlılığı sağlar ve politik gelişmeler desteklenir. Totaliter rejimlerde ideolojinin devamını sağlayacak nesiller yetiştirir (Şişman, 2011: 110). Görüldüğü üzere mevcut yönetim için ise “eğitim” konusu hayati önem taşımaktadır. Bu totaliter rejimlerden biri Nazi Almanyası’dır. Adolf Hitler daha iktidara gelmeden önce eğitim konusundaki temel düşüncelerini biçimlendirmişti. Hitler’in eğitimdeki temel amaçlardan birincisi “sağlıklı bedenlerin yetişmesini sağlamak”tır. Hitler bu amacı şu sözleriyle dile getirmiştir: “Az eğitilmiş ama kararlılık ve istenç gücüyle dolu, sağlam karakterli bir insan, bir bütün olarak, fiziksel yönden güçsüz, zayıf istençli, korkak ve edilgin bir bireyden daha değerlidir.” Bu nedenle öğrenciler, Naziler tarafından gereksiz görülen dersler yerine beden eğitimi ve spora yönlendirilme başlandı. Naziler için geleceğin askerlerini ve annelerini görevlerine fiziksel olarak hazırlanması sağlandı. Oluşturulan ders müfredatına göre insan öncelik olarak pratik yaşama hazırlanmalıydı. Naziler ulusal kimliğin oluşması için ilkokuldan itibaren yurttaşlık bilgisi dersini önemli görüyordu (Beyerchen, 2015: 33).

“Lider”e sadık bir neslin oluşturulması için eğitimde “Hitler” ön plana alınmıştır. Okullarda özellikle Hitler’i öven şarkılar söylenmektedir. Anaokullarındaki çocuklara “Biz Führeri severiz, Biz Führerden onur duyarız, Biz Führeri takip ederiz, Ta ki gerçek bir erkek oluncaya kadar!” ve “Führerimize inanıyoruz, Führerimiz için yaşıyoruz, Führerimiz için ölüyoruz, Ta ki kahraman oluncaya kadar” şeklinde şarkılar söylenilmekteydi (Erol, Cerrahoğlu & Çakı, 2017: 1236). Okul sadece bilgi

olarak değil görsel olarak da Nazizm ideolojisiyle donatılmıştır. Derslerde öğrencilerin sürekli olarak Nazi selam vermesi, sınıfların gamalı haçlarla süslenmesi ve sınıfların başköşelerinde bulunan Adolf Hitler resmi bu duruma iyi birer örneklerdir (Erol, vd., 2017: 1236). Nazi döneminde sınıf ortamı da belli bir düzen içerisindedir. Sınıflarda, sandalyelerin sırtları yoktur, masalar yere sabit, öğretmenin masası taht gibi düzenlenmiştir (Zeitklicks, t.y.).

Naziler, eğitim kurumlarında erkeklere daha çok önem vermektedir. Liseyi bitirenlerin ve yükseköğrenim yapacakların çoğunlukla erkek olması bu durumu kanıtlamaktadır. Erkeklere daha çok önem verilmesinin sebebi ise Nazi ideolojisinde kadın, evinin içerisinde erkek çocuk doğurma ile görevli olarak görülmesidir (Erol, vd., 2017: 1236).

Nazi eğitim sisteminde öğrencilere bireysellik yerine “Alles für Deutschland (Her şey Almanya için)” öğretisi verilmiştir. Buradaki asıl amaç, kitle hareketini oluşturmaktır. Eğitimde dini temellerin yerini ise ırksal ve ideolojik temeller almıştır (Erol, vd., 2017: 1237). 1930’ların ortalarından itibaren kilise okulları, önce laikleşme ardından Nazileştirme uygulanıp devlet tarafından el konuldu (Caplan, 2018: 103). Okul müfredatları, özellikle dil, edebiyat, halk gelenekleri ve tarih dersleri içerisinde “Alman” unsurlara öncelik verecek şekilde değiştirildi. Tarih ve içerisinde bulunan Alman tarihi şahsiyetlerine ve zaferlerine büyük önem verildi. “İrksal biyoloji” yeni zorunlu ders olarak öğrencilerin hayatına girdi (Caplan, 2018: 103).

Nazi döneminde, Martin Luther, Friedrich Ludwig Jahn, Johann Gottlieb Fichte ve August Heinrich Hoffmann von Fallersleben gibi önemli Almanların Nazi ideolojilerini destekleyen bölümleri pasajlar halinde günlük propagandaya ve ders kitaplarına eklendi. Özellikle ders kitaplarında Martin Luther ve Yahudi halka karşı kundaklama ve cinayet olaylarına çağrı yapan şair ve düşünürlerin alıntıları bulunmaktadır (Ortmeyer, 2010: 21).

Hitler’in görüşleri “milli politika” ve “ırk bilgisi” derslerinin önemli bir parçasını oluşturuyordu. Naziler, 1933 yılından öncesi okul kitaplarının değiştirilmesini istiyorlardı ancak para çok büyük problemdi. Ekonomik sıkıntı sebebiyle birçok okulda eski ders kitapları okutulmaya devam edilmek zorunda kalındı. İlk başta eski kitaplara basılan Nazi simgeleri ve ek kitapçıklarla Nazi ideolojisi verilmeye çalışıldı. Daha sonra Nazi ders kitapları bastırılmış ve öğrencilere dağıtılmıştır.

2. Antisemitizm Kavramı ve Nazi Antisemitizmi

Antisemitizm, tanım olarak “Yahudilere karşı düşmanca duygular besleyen ve Yahudilere karşı ayırt edici önlemler alınmasını isteyen görüş” olarak açıklanır (TDK, 2019). Etimolojik olarak ise Yunanca karşı anlamındaki önek *anti* ile Yahudi taraftarlığı anlamında kullanılan *semitizm* kelimelerinden oluşan bir kavramdır (Selim Yılmaz, 2017: 1189). Yahudilere karşı duyulan belirgin nefret, *Antisemitizm* kelimesinin ortaya çıkışından çok daha önce başlamıştır. Yahudiler ilk defa Antik

Çağ'da kültürel farklılıkları ve tek tanrılı dini inançlarından dolayı ayrımcılığa uğramışlardır. İskender döneminde başlayan *Helenleştirme Politikası*'na kendi güçlü kültürleri olduğu için karşı koymuşlardır. Bu durum Yahudilerin Yunan devletleri tarafından tehdit olarak görülmesine neden olmuştur (Ertan, 2012: 28).

Hristiyanlığın ortaya çıkmasıyla birlikte antisemitik düşünce boyut değiştirdi. Yahudiler, Hristiyanlığı bir Musevî mezhebi olarak görüyorlardı. Ancak *Aziz Pavlus*, "Tanrı'nın, günaha batmış Yahudi toplumunun yerine Hristiyanları seçtiği" anlayışı getirdi. Bu da Hristiyanların Yahudilere bakış açısını değiştirmiştir (Selim Yılmaz, 2017: 1196). Roma İmparatoru Konstantin (274-337) döneminde Hristiyanlık hâkim din haline gelerek Yahudilik köklerinden tamamen koparılmıştır. Artık Hristiyanlar, Yahudileri İsa peygamberin ölümünden sorumlu tutarak "*Tanrı katili*" olarak görmüştür. Bu tarihten itibaren Hristiyanların Yahudilere karşı mücadelesi başlamıştır (Selim Yılmaz, 2017: 1197). 1290'da tüm İngiliz Yahudileri, 1396'da 100 bin Fransız Yahudisi, 1421'de ise binlerce Avusturya Yahudisi ülkelerinden kovuldu. Bu kovulmaları 1492'de İspanya ve 1497'de Portekiz izledi ancak bu ülkelerdeki uygulamalar sadece Yahudilere değil Müslümanlara da uygulandı, çeşitli katliamlar uygulandı ve ülkelerinden kovuldular (Ertan, 2012: 30).

Adolf Hitler iktidara gelmeden önce Almanya'da da diğer Avrupa ülkelerindeki gibi Yahudilere karşı düşmanlık yükselmeye başlamıştı ancak bu düşüncüyü destekleyenler azınlıktaydı. Alman halkının geneli Yahudileri "Alman" olarak görmekteydi.

Yahudilerin Alman halkıyla entegrasyonunun iyi olduğunu gösteren başlıca durumlar şunlardır:

- Yahudilerin Hristiyanlarla evlilik oranının yüksek olması,
- Yahudilerin özellikle tıp, hukuk, edebiyat, kültür sanat, gazetecilik, finans ve iş idaresi gibi alanlarda öne çıkmaları,
- Yahudilerin çeşitli siyasi partilerde (liberal, sosyal partiler-Komünist parti) aktif olarak katılımı,
- Almanya'da yaşayan çoğu Yahudi'nin vatansever, milliyetçi ve muhafazakâr nitelikte olması,
- Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya adına savaşa katılmaları (Caplan, 2018: 34).

Hitler iktidara geldiğinde, Yahudilere karşı yapmak istediği planlarında yurtiçi ve dışındaki kamuoyunu dikkate alarak temkinli davrandı. Yahudilere karşı açıktan bir saldırı yerine gizli ve kademeli adımlar attı. Nazilerin Yahudi olarak nitelendirdiği kişilere direk yapacağı hamlelerin ülkenin ekonomisini sarsabileceği bile düşünülüyordu. Başlangıçta yerel yönetimler Yahudilere karşı kişisel şiddet ve yıldırma taktikleri izledi. Alman halkı başta Yahudilere yapılan bu baskı ve dışlama politikalarından rahatsız olsa da Yahudilerin servetleri ve işlerini kendileri elde etmeye başlayınca bu sorun onlar için kabul edilebilir hale geldi. Aslında Yahudiler Almanya içerisinde küçük bir azınlıktı. Ancak Nazilerin

“Yahudi” olarak nitelendirdiği kitle daha büyüktü. 1933 Ocak ayındaki resmi rakamlara göre Almanya’da yaklaşık 525 bin Yahudi yaşıyordu (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 6).

Hitler yönetiminin Yahudilere karşı uyguladığı politikaya Alman halkının nasıl tepki verdiği tartışma konusudur. Bu durumun *Yahudi Sorunu* oluşumunda aranması gerekmektedir. Nazi propagandası *Yahudi Sorunu* kavramının Alman halkının geneline yayılmasını amaçlamıştır. Yahudiler toplumsal sorun olarak görülene dek Alman halkı tarafından Yahudilere karşı yapılan dışlama ve şiddet uygulamaları hoş görülmemiştir. Ancak daha sonra toplum dışına itilen Yahudilerin ülkeyi terk etmelerinin daha iyi olacağı anlayışı hâkim olmuştur (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 8).

Almanya’daki Yahudi düşmanlığının asıl sebebi ekonomikti. Almanya beş yıldır otuz milyar mark sarfetmişti ve ekonomisi kötü durumdaydı. Silahlanmayı hızlandırmak içine en kestirme yol Yahudilerin mallarına el koymaktı (Nirun, 2014: 88). Naziler Yahudileri adım adım yalnızlığa ve yalıtılmışlığa zorladılar. Bunun için Yahudi işyerlerine boykotlar düzenleyip saldırılar yaptılar.

Almanları, dışlama politikasından imha hareketine geçiren olay ise, Paris’te bir Alman diplomatın, ailesinin Almanya’dan Polonya sınırına gönderilmesini protesto etmek isteyen Herschel Grynzspan adlı bir Yahudi genç tarafından öldürülmesi oldu. Diplomatın ölümü, Nazi liderliğince Almanya’daki bütün Yahudilere karşı başlatılan imha harekâtı için bahane oldu (Caplan, 2018: 129).

Naziler Yahudilere dışlama politikasından sonra bölgesel nihai çözüm olarak göçe zorlamaya başladılar (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 110). İstenmeyen Yahudileri dünyanın çeşitli yerlerine göndermek amacıyla “Suriye projesi”, “Madagaskar planı”, “Ekvador projesi” ve “Haavara transferi” gibi projeler oluşturuldu. Bunlara ek olarak 1934-35 yılları arasında yaklaşık 30 bin Yahudi Filistin’e göç etmiştir. Hükümet toplu göç planları dışında insanları bireysel göçe de zorluyordu (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 111).

Nazizmin çeşitli yaşam biçimlerine karşı izlediği nefret ve yıkım politikalarından en çok etkilenenlerin Yahudiler olduğuna şüphe yoktur, ancak başka gruplar da acı çekmiştir. Bunlar arasında Çingeneler, eşcinseller, zihinsel ve bedensel engelliler, “suçu alışkanlık haline getirmiş olanlar”, “asosyaller”, “tembeller”, evsizler ve seyyahlar ile Slavlar ile diğer tebaa halklar (hem zorla köle işçiler olarak Almanya sınırları içine getirilenler hem de dışarıdakiler) da bulunmaktadır. Tüm bu gruplar, Naziler tarafından çeşitli oranlarda ve derecelerde şiddet uygulanmış, hapsedilmiş, toplama kamplarında acımasız davranışlarla karşılaşmış, kısırlaştırılmış ve cinayetlere kurban gitmişlerdir (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 27-28).

1938'deki Kasım katliamı ve Yahudi şirketlerinin kanun zoruyla "Arileştirilmesi" kısa bir süre içerisinde Almanya'daki tüm ticari Yahudi girişimcilerinin sonunu getirdi. Tutuklamalardan ve eleme prosedürlerinden tüm Yahudi işadamları eşit oranda etkilenmişti (Gellately ve Stoltzfus, 2002: 66).

Almanya'daki Yahudi düşmanlığının asıl sebebi ekonomikti. Almanya beş yıldır otuz milyar mark sarf etmişti ve hariçten kredi bulması mümkün değildi. Bu parayı vergileri arttırmak suretiyle halktan almak da mümkün değildi. Hâlbuki silahlanmayı hızlandırmak için paraya ihtiyacı vardı. En kestirme yol Yahudilerin mallarına el koymaktı (Nirun, 2014: 88). İkinci Dünya Savaşı sırasında "dışlama politikası", "imha politikası"na dönüştü. Kitlemel cinayetler gündelik olay haline geldi.1942 ve 1943 yıllarında Almanların gücü Avrupa'da en üst noktaya çıktığında, öldürme süreci de zirve yaptı, ölüm kamplarındaki aşırı şiddet Holokost'un (Yahudi Soykırımı) simgesi haline geldi (Caplan, 2018: 213).

3. Der Giftpilz (Zehirli Mantar) Adlı Çocuk Kitabı

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) adlı eser Ernst Hiemer tarafından yazılmış olup ilk kez 1938 yılında yayınlamıştır. Eseri yayınlayan Stürmer Yayınevinin sahibi Julius Streicher'tir. Kitap çocuk edebiyatı türünde Almanca dilinde 56 sayfa olarak yazılmıştır. Stürmer Yayınevi'nde üç antisemitik çocuk kitabı yayınlamıştır. Bunlar, "Der Pudelmopsdackelpinscher", "Traukeinem Fuchs" ve "Der Giftpilz (Zehirli Mantar)"dır. Bu kitaplar çocuk hikâyelerinden oluşur ve çocuklara antisemitizmi benimsetmek amacıyla yayınlamıştır. Bu kitaplar aynı nitelikleri ve aynı amaçları taşımaktadırlar. İçlerinden en ünlüsü ise çalışma konumuz olan Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabıdır.

Eser içerisinde bir tanesi giriş niteliğinde ana hikâye olup toplamda 17 hikâyeden oluşmaktadır. Bu hikâyelerin başlıkları şunlardır:

- 1- Zehirli Mantar
- 2- Bir Yahudi nasıl tanınır?
- 3- Yahudiler bize nasıl geldi?
- 4- Talmud nedir?
- 5- Yahudiler neden vaftiz edilir?
- 6- Alman bir çiftçi evini ve çiftliğini nasıl idare eder?
- 7- Yahudi tüccarlar nasıl hile yapar?
- 8- Hans ve Else'nin yabancı adam ile deneyimi
- 9- Inge'nin Yahudi bir doktoru ziyareti
- 10- Yahudi çalışanına nasıl davranır?
- 11- Yahudi avukatlar iki kadını nasıl dolandırdı?
- 12- Yahudiler hayvanlara nasıl eziyet eder?
- 13- İsa Peygamber, Yahudiler hakkında ne dedi?
- 14- Para, Yahudilerin Tanrı'sıdır!
- 15- İşçi Hartmann nasıl Nasyonal Sosyalist oldu?
- 16- Dürüst Yahudi var mı?

17- Yahudi sorununu çözmeden insanlık için kurtuluş yoktur!

Eserin içerisindeki yer alan hikâye resimleri, antisemitik resimlerle ün kazanan Philipp Rupprecht tarafından çizilmiştir. Eserin bir kopyası Washington'daki ABD Soykırım Müzesi'nde sergilenmektedir.

3.1. Eserin Çocuk Kitabı Olarak Değerlendirmesi

Bu başlık altında Der Giftpilz (Zehirli Mantar) adlı kitabın, çocuk kitabı özelliği üzerinde inceleme yapılacaktır.

Eser içerisindeki her hikâye kurgusu, konusu, teması, iletisi ve karakteri özel olarak seçilmiştir. Bu özelliklerin hepsi Nazi antisemitizmine yönelik kurgulanmıştır. Hikâyelerde çocukların Yahudilerle karşılaşabilecekleri durumlar anlatıldığı için konular kaynağını gerçek yaşamdan almaktadır. Hikâyeyi okuyan çocukların Yahudileri günlük hayatta tanıyıp onlara karşı uyanık olmaları amaçlanmaktadır. Hikâyeler de ana ileti Yahudi düşmanlığıdır. Ana iletiyi destekleyen yan iletiler de bulunmaktadır. Yahudi düşmanlığı için Yahudilerin tanınması ve her şekilde kötülenmesi gerekmektedir. Konular buna göre seçilmiştir. İletiler Yahudi merkezli olduğu için okuyucunun kafası karışmaz. Doğrudan "Yahudiler düşmandır, saldırın!" demek yerine Yahudilerin her durumda kötü olduğu ve onları tanıyarak dışlanması gerektiği ayrıca bazı bölümlerde Yahudilerin öldürülmesi gerektiği sezdirilerek okuyucuya verilmektedir.

Çocukların kitap ile bağ kurmasında biçim özellikleri büyük önem taşır. Öncelikle kitabın kapak kısmı, çocukların dikkatini çekmesi için düzenlenmiştir. Kapak resminde, kitabın adına ve konusuna uygun olarak Yahudi suratları şeklinde çizilen mantarlar ve en öndeki mantarın üzerinde Yahudileri simgeleyen "Davud Yıldızı" şekli bulunmaktadır. Çocuklara "zehirli mantar"ın "Yahudiler" olduğu mesajı verilmektedir. Bu yönüyle kitabın kapak kısmı, hem dikkat çekici hem de işlevseldir. Kitabın içerisinde, hikâyelerinin başlıkları, hikâyeleri özetler şekilde oluşturulmuş ve büyük punto halinde yazılmıştır.

Çocuklar kitabı resimlerle anlamlandırır. Bu amaçla kitabın içerisindeki her hikâyede Philipp Rupprecht tarafından çizilen resimler bulunmaktadır. Resimlerin üzerinde Philipp Rupprecht'in takma ismi olan "FIPS" yazısı bulunmaktadır. Bu resimler metni anlatır nitelikte çizilmiştir ve anlatımı somutlaştırarak öğrenmeyi hızlandırmaktadır. Resimlerde, Nazilerin "Yahudiler" olarak tanımladıkları çok farklı surat tipleri ve fizik yapılarına yer verilmiştir. Resimlerde Almanlar, Nazilerin ideal "Ari" ırk özelliği olarak gördüğü "sarışın ve düzgün fizik yapıları" olarak çizilmiştir. Yahudiler ise çoğunlukla şapkalı, paltolu, siyah renk elbiseleri ile Nazilerin "Yahudi" olarak tanımladıkları genetik özellikleri (uzun burun, büyük kulak, kıvrıkcık sakal, genellikle şişman) çizilmiştir. Burada Alman çizimleri okura hoş gelen şekilde güzel kıyafetlerle ve düzgün fizik yapıları ile yapılırken Yahudi çizimleri ise çirkin surat, bozuk fizik yapıları ve karanlık görünüm siyah renkli kıyafetlerle okura kötü gösterilmesi amaçlanmıştır.

Resimlerin altına ise verilmek istenen mesajı anlatan konuşmalar yazılmıştır. Bütün hikâyelerde sayfa düzeni ise aynıdır; ilk sayfada başlık,

resim, resim yazısı ve diğer sayfadan itibaren hikâye başlar ve devam eder. Hikâyeyi okumayan herhangi birisi sadece başlık, resim ve resim yazısı ile hikâyenin konusunu rahatça anlayabilmektedir. İlk hikâye haricinde diğer 16 hikâyede, hikâyenin sonunda hikâyeyi özetler nitelikte şiir bulunmaktadır. Kitaba adını veren ilk hikâye ise kitabın anahtar kelimesi olan “Yahudi görünümlü şeytan!” sözüyle bitmektedir. Şiir kısımları ile çocukların anlatılmak isteneni daha kolay anlaması ve benimsemesi amaçlanmıştır.

Hikâyelerde ana karakter çocuklar olarak seçilmiştir. Bu durum hikâyeyi okuyan çocukların hikâye kahramanı ile kendisini yakın hissetmesini sağlıyor. Çocuk, kahraman aracılığıyla başına gelebilecek olayları tanıyarak karşısına çıkabilecek olaylarda nasıl davranması gerektiğini öğreniyor. Karakterlerin resimlerinin de bulunması çocuğun bu durumları somutlaştırarak hafızasında yer edinmesini sağlamaktadır. Ana karakter okuyucu çocuk tarafından rol model alınmaktadır. Ana karakter çıkarım yapıyor, soru soruyor ve karşılığını alıyor. Bu durum eseri okuyan çocukların kitapta karakterlerin sorguladığı ve doğruya ulaştığı ideolojiyi sorgulamadan hazır olarak zihnine almasını sağlıyor. Yan karakterler öğretmen, anne ve baba tipleri olarak seçilmektedir. Bu tipler, eseri okuyan çocuklara, bilginin doğruluğu ve güvenilirliğinin yüksek olduğunu anlatıyor.

Çocuk kitaplarında hedef kitle çocuk olduğu için dil ayrı bir önem taşır. Eser günlük konuşma diline uygun olarak yazılmıştır. Bu şekilde anlama ve öğretme açısından kolaylık kazanılmıştır. Cümleler ve hikâyeler çocukların dikkat sürelerinin kısa olması sebebiyle kısa tutulmuştur. Verilmek istenen mesaj diyalogların içerisinde yer almıştır. Dil kurallarına uygun, açık ve anlaşılır cümleler kurulmuştur.

Çocuk okurun dikkatini çekmek ve öğrenmesinde kolaylık sağlanması için soru cümleleri çok kullanılmıştır. Çocuklara yönelik hareketli bir söyleyiş için eylem cümleleri kullanılmıştır. Çocukların metin içindeki duyguları anlamlandırabilmesi için ünlem cümleleri de kullanılmıştır. Eserde bulunan diyaloglarla hem çocukların normal hayatta diyalog kurabilmeleri amaçlanmış hem de diyalog metinleri arasında ideoloji verilmeye çalışılmıştır.

3.2. Eserin Eğitim Yönünden Değerlendirmesi

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabı, Nazi eğitim sistemini anlayışını temsil edecek nitelikte kaleme alınmıştır. Eserde Nazi ideolojisinin, Nazi eğitim faaliyetlerindeki etkisi görülmektedir. Eser içerisinde Nazi eğitim politikasının temellerinden olan Sosyal Darwinizm ve Ari ırk düşüncesi, Antisemitizm, Alman milliyetçiliği, Alman milli bilinci yer almaktadır. Hikâyelerde Yahudilerin Almanlara karşı tehlikeli olduğu ve bu nedenle bütün Alman halkının uyarılması gerektiği anlatılmaktadır. Burada asıl önemli olan Almanların Yahudilere karşı birleşmeleri ve ortak hareket etmeleri gerektiğidir. Bu durumda Almanların milliyetçiliğinin ortaya çıkarılması ve millet bilincinin oluşması ile gerçekleşmektedir.

“Alman” milletine ve “birlikte hareket edilmesi gerektiği vurgulanan ifadeler;

- “Almanlar, zehirli Yahudi mantarını tanımaları. Yahudilerin Alman halkı ve tüm dünya için tehlikeli olduğunu bilmeleri gerekiyor. Yahudi’den kaynaklanan sorunların hepimizi ilgilendirdiğini öğrenmeleri gerekiyor (1.hikâye).”

- “O zaman gençlik, bizim ile birlikte kavga etmeli/Ve bizi Yahudi şeytanından kurtarmalı (2.hikâye)”

- “O [Yahudi], bizim halkımızı öldürmek istiyor (8.hikâye)”

- “Ama o bir Yahudi! Yahudiler bizim düşmanlarımız! (9.hikâye)”

- “Alman kadınlarını ve Alman namusunu/ Bir şeytan gibi istiyor (9.hikâye)”

- “Almanları iyileştirmek ve sağlığına kavuşturmak için/ Sadece bir Alman deva bulur (9.hikâye)”

- “[Yahudiler] bunu bizi köleleştirmek ve tüm dünyayı yıkmak için kullanırlar (14.hikâye)”

- “...biz işçiler kendi ülkemizin haini olacaktık ve Almanya’nın yıkılması için Yahudiler ile işbirliği yapacaktık. Ben vatanıma ihanet etmem! Hayır, asla! (15.hikâye)”

- “...kendinizi Yahudi elinden kurtarın, vatanı ve halkı kurtarın! (17.hikâye)”

- “Dünya’yı Yahudi zincirinden/ Yalnız Almanya kurtarabilir./Sadece/ Alman düşüncesi ve Alman olmak/ Tüm dünyayı kurtaracak (17.hikâye).”

Eser içerisinde “İnge’nin Yahudi bir doktoru ziyareti” isimli hikâyesinde Nazi eğitim politikalarından olan Nazilerin eğitim örgütlerinin oluşturulması ve “Talmud” adlı hikâyede ise Yahudilerin Yahudi okuluna gönderilmesi uygulamaları görülmektedir.

“İnge’nin Yahudi bir doktoru ziyareti” adlı hikâyede İnge adındaki Alman kız BDM’ye üyedir ve BDM liderlerinden eğitim görmektedir. BDM’nin açılımı “Bund Deutscher Mädels”dir. “Alman Kız Birliği” anlamına gelmektedir. Bu birlik, 1930 yılında NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei-Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi)’nin gençlik birimi olan Hitler Gençliği (Hitlerjugend)’ne bağlı olarak kurulmuştur. Bu örgütün amacı, Nazilere göre “ideal Alman kadını”nı oluşturmak ve Alman kadınlarına ulusal bilinç oluşturmaktır (Holocaust, t.y.). Örgüt içerisinde 10-14 ve 15-21 olmak üzere iki yaş grubu vardı. Kız çocukları, Nazi ideolojisini yaymaları için çeşitli eğitimler almışlardır (Spartacus Educational, t.y.). Eğitimi alan çocuklar, ebeveynleri etkilemeleri için özellikle propagandacı olarak yetiştirildi. Yahudilerle sıkıntısı olmayan; onları kendilerinden ayrı görmeyen yaş kuşağındaki ebeveynlerin çocukları aracılığıyla etkilemeye çalışılmaktadır. Bu durum hikâyede İnge ve annesi arasında gerçekleşmektedir.

“Talmud” adlı hikâyede Solly isimindeki Alman bir çocuğunun yaşadığı bölgede Yahudi Okulu olmadığı için Alman Okulu’na gitmek zorunda olduğu belirtiliyor. Ayrıca Yahudi’nin Alman okulunda

okumaması gerektiği dolaylı olarak şu şekilde verilmektedir; “Okuldaki arkadaşları onu sevmiyorlar. Solly utanmazdır. Sürekli kavgalar oluyor ve Solly hep bu kavgaların sorumlusu”.

Hikâyedeki Yahudi Okulu-Alman Okulu ayrımı Nazi eğitim politikasına dayanmaktadır. Nazi Almanyası'nda 1933 yılında çıkan yasalar ile okullardaki Yahudilerin sayısı azaltılmış ve kota belirlenmiştir. Ardından okullar içerisinde Yahudi sınıfları oluşturulmuş çeşitli baskılarla Yahudilerin okullara gelmemesi istenmiştir. 9-10 Kasım 1938'teki pogromdan sonra ise bütün Yahudi öğrenciler Yahudi okullarına gönderildi (Ortmeyer, 2010: 54). Bölgesinde Yahudi Okulu olmayan Solly, bu sebeple Alman okuluna gitmek zorundadır.

3.3. Eserin Antisemitizm Yönünden Değerlendirmesi

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) çocuk kitabı Yahudilere karşı üç konuda antisemitik saldırı yapmaktadır. Bunlar; fiziksel görünüşleri, dinî inançları ve ahlaki değerleri (Mills, t.y).

3.3.1. Yahudilerin Fiziksel Özellikleri

Eser içerisinde Yahudiler, kötü surat ve fizikî yapılarıyla anlatılmış ve çizilmiştir. Bunun amacı Yahudileri “kötü” gösterme çabasıdır. Bu amacın altında yatan ise Nasyonal sosyalist ideolojisinin “üstün ırk” düşüncesidir. Nasyonal sosyalizme göre, Almanlar “arî ırk”ı oluşturmakta Yahudiler ise bunun tam karşıtı aşağı ırk anlamına gelmektedir.

Eserde, Yahudilerin “aşağı ırk” olduğu düşüncesi fiziksel özellikleriyle de verilmektedir. Nazilerin Yahudi'yi temsil ettiğini düşündükleri fiziksel özellikler o dönemki tüm propaganda araçlarında görülmektedir.

Eser içerisinde Yahudilerin fiziksel özellikleri (2.hikâye):

- “...Yahudi burnu “tik” işareti gibidir, “altı” sayısı formunda gözüdür.”
- “Normalde dolgun dudaklılardır.”
- “Kaşları çoğunlukla bizimkinden kalın ve etlidir.”
- “Yahudi'nin yanlı ve hilekâr türden olduğunu gözlerinden anlarsınız.”
- “Çoğunlukla, kısa bacaklı ve orta boyda”,
- “Kolları alışıl gelmişten daha kısa”,
- “Bacakları eğri ve düztabanlı”,
- “Saçları zencilerinki gibi koyu ve kıvrıkcık”,
- “Kulakları fincanın kulbu gibi büyük”,
- “İğrenç, tatlımsı bir kokusu”

3.3.2. Yahudilerin Dinî İnançları

Eser içerisinde Yahudilerin dinî inançları yazar tarafından taraflı bir şekilde yorumlanarak bir antisemitik saldırı yapılmaktadır. Bu saldırının temeli Naziler tarafından Yahudilerin her şeyi olarak görülen “Talmud” üzerinedir. Talmud, Yahudilerin Tevrat’tan sonra kendilerinin uyması için koydukları ilk kanunî ilkelerdir. İbranice “öğretmek” anlamına gelir. Kitabın içeriği hukukî, etik, felsefi-teolojik ve tarihî konular üzerinde “rabbi/rabban” diye adlandırılan âlimleri tarafından yapılan tartışma ve yorumlardan oluşur. M.S. 190-200 yılları arasında derlenmiştir. Özellikle

Ortodoks Yahudiler tarafından ilahî kabul edilirken, diğer Yahudiler arasında tartışma konusudur. Hristiyanlar Yahudiliğin esasını Talmud oluşturduğu için Hristiyanlığa geçmelerinin engellendiğini düşünmüşlerdir. Bu nedenle Hristiyanlar Talmud’u hedef olarak görmüşlerdir (Gürkan, 2010). Hristiyanların Talmud’u hedef almasını bu hikâyede de görmekteyiz. Çünkü hikâyedeki Talmud alıntıları Yahudilerin kötü bir dine ve kurallara sahip olduğu gerekçesiyle verilmektedir. Eser içerisindeki bir hikâyede (4.hikâye) “Talmud”, Yahudilerin gizli yasa kitabı olarak tanımlanmaktadır. Hikâye sonunda yer alan şiirde ise “cinayet, hırsızlık, yalan, soygun, yalan yere yemin etme, hile yapma” gibi kötü şeylerin Talmud’da Yahudilere izin verildiği, Yahudilerin neyi sevdiği, neden nefret ettiği, ne düşündüğü ve nasıl yaşadığına dair her şeyin Talmud’un belirlediği söyleniyor. Bu söylem ile Talmud’un, Yahudilerin Hristiyanlara karşı işlenen suçları teşvik eden bir kitap olarak görüldüğünü göstermektedir (Mills, t.y.).

Talmud hakkındaki verilen bilgiler ve Solly’nin okulda öğrendiği Alman sözleri ile karşılaştırılarak Yahudi dininin kötü, Almanların ise iyi olduğu mesajı verilmektedir.

Hikâyede yazar tarafından söylenen Talmud’un emirleri ile verilen mesajlar;

Yahudiler çalışmadan para kazanması gerektiği ve Yahudi olmayanların ona hizmet etme görevi olduğunu:

- “Yahudi olmayanlar, Yahudilere hizmet etme, evleri ve tarlaları imar etme, su yolu yapma, tohum ekme, hasat etme, eleme ve öğütme amacıyla var edilmişlerdir. Yahudiler de her şeyi hazır elde etmek için varedilmişlerdir.”

- “İş zehirdir, çalışılmaz.”

Yahudilere Yahudi olmayanlara karşı ahlaksız davranışlarda bulunabileceği iznini vermesi:

- “Yahudiler, Yahudi olmayanların daima mülkünü elinden alabilirler.”

- “Yahudi olmayanlara borç verirse, onlardan fahiş faiz talep etmeliyiz.”

- “Kaçakçılık ve vergi kaçırma da biz Yahudiler için günah değildir.”

- “Yahudi, Yahudi olmayan mahkeme karşısında yalan yere yemin edebilir.”
- “Ellerinizi Yahudi olmayanlara karşı kaldırın. Onların öfkelerini ortaya çıkarın ve birbirlerine karşı savaşın! Yahudilere düşman olan prensleri parçalayın.”

3.3.3. Yahudilerin Ahlakî Değerleri

Eserde Yahudilerin ahlaksız davranışlarda bulunduğu; mesleklerini suistimal ettikleri, Alman kadınların namuslarına göz diktikleri, para için her şeyi yapabilecekleri anlatılarak onların çocuk okurlara “kötü” ve “düşman” olduğu benimsenmektedir. Yahudilerin mesleklerini suistimal ettikleri bu yüzden Yahudiler yerine Almanların tercih edilmesi gerektiği anlatılmaktadır.

Bu durumlar şunlardır:

- Alman kızlarını namuslarını istismar eden *Yahudi doktor* (9.hikâye).
- *Yahudi patronun*, Rosa isimdeki Alman kızı köle gibi çalıştırması (10.hikâye).
- Aralarında kavga eden iki Alman kadın kendilerini savunmaları için Yahudi avukatlar tutuyor. *Yahudi avukatlar*, iki kadını da suçlu çıkararak ikisinden de para kazanıyor (11.hikâye).
- *Yahudi kasabın*, Yahudi dinine göre kurban kesmesini “hastalık derecesinde gaddarlık” “kanlı zevk ve vahşetle hayvanları öldürmeleri (12.hikâye)”.

Eserde Yahudilerin ticaretten kazandıkları zenginlik, dolandırıcılık ile itham edilerek ticaret “çalışmamak” olarak nitelendiriliyor. Bu durum hikâyenin birinde şu şekilde geçmektedir:

“Dünya’da binlerce Yahudi, milyoner hâlbuki Yahudiler hiç çalışmıyor ki, Yahudi olmayanlar ise asıl çalışmak zorunda olanlardır. Yahudi ticaret yapıyor! Aslında kâğıt, kemik, kıyafet ve mobilyalar ile ticaret yaparak milyoner olunamaz.(14.hikâye)”.

Yahudilerin para için bütün ahlaksızlıklara başvuracağı ifadeler ise şunlardır:

- Alman kadınları kandıran Yahudi avukatlar için “Mahkemeye sadece para için gider (11.hikâye)” denmesi.
- “Evet, kızım Yahudi bu işte. Onların Tanrısı para. Zenginliğe erişmek için hiçbir suçtan sakınmazlar ve bunu bizi köleleştirmek ve tüm dünyayı yıkmak için kullanırlar (14.hikâye)”.
- “Yahudilerin dünyadan istedikleri/Para, para, para, sadece para!/Hedeflerine ulaştıkça/Cinayet ya da hırsızlık onlar için fark etmez/Onları alay ve hırs ilgilendirmez,/Para onların tanrısı ve hep öyle kalacak/Parayla bizi silmek istiyorlar/ve tüm Dünya üzerinde hüküm sürmek istiyorlar(14.hikâye)”.

3.4. Eserin Propaganda Yönünden Değerlendirmesi

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) eseri, propaganda yönünden iki şekilde ele alınmalıdır. Birincisi bu eserin, çocuklara propaganda amacıyla yazılması, ikincisi ise çocukların birer propagandacı haline getirilerek ebeveynlerine propaganda yapması amaçlanmaktadır. Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabı tamamen *Antisemitizm* düşüncesiyle yazıldığı için her hikâyede Antisemitizm propagandasının unsurları bulunmaktadır. Çocuk okurlara yapılan Antisemitizm propagandası, öncelikle Yahudilerin *kötü* ve *düşman* olduğudur. Yahudilerin Almanlara *düşman* olduğu propagandası metinde dolaylı ve doğrudan yapılmaktadır. “Ama o bir Yahudi! Yahudiler bizim düşmanlarımız (9.hikâye)” doğrudan ifade edilmektedir. Dolaylı olarak ise kötü benzetmeler ve tanımlamalarla propaganda yapılmaktadır.

Bu ifadelerle Yahudiler, karalanarak halk nazarında itibarsızlaştırmaya, küçük duruma düşürülmeye ve *düşman* ve *kötü* gösterilerek dışlanmaları istenmektedir. Hikâyelerde *şeytan* ve *zehirli mantar* benzetmeleri kullanılmıştır.

“Şeytan” benzetmesinin kullanım örnekleri:

- Solly ismindeki Yahudi kızın gittiği hahamın tarifi; “...gerçek bir şeytana benzeyen yaşlı bir adam” (4.hikâye)
- “O ömrü boyunca şeytan kalacaktır ve bu sonsuza dek sürecektir.” (5.hikâye)
- İnge adındaki Alman kızın Yahudi doktora görünce tepkisi; “Bu bir şeytanın surati. Şeytanın suratının ortasında kalın, eğri bir burun oturuyor.” (9.hikâye)
- “Alman kadınlarını ve Alman namusunu, bir şeytan gibi istiyor.” (9.hikâye)
- Rosa adındaki bir Almanın, Yahudi işyerinde köle gibi çalıştırıldığı için “Yahudi bir şeytandır.” söylemi. (10.hikâye)
- “Onlar insan sıfatındaki şeytanlardır.” (12.hikâye)
- İsa peygamberin Yahudilere “Sizin babanız şeytandır!” sözü ve İsa peygamberin sözünün metinde yer alan yorumu; “...bize Yahudi’yi şeytan gönderdi. Onlar şeytan gibi davranabilirler.” (13.hikâye), Yahudilerin şeytan tarafından gönderildiğini açıklayan; “Şeytan kötü elliydi, Yahudi’yi Alman ülkesine gönderdi.” (9.hikâye)
- “Evladım, Yahudiler bizim gibi bir insan değil onlar şeytandır ve şeytanın aklında onur diye bir şey olmaz.” (14.hikâye)
- Yahudi Salamon’un Alman arkadaşlarının tepkileri üzerine kaçması şu şekilde ifade ediliyor; “Salamon şapkasını kaldırıyor ve bir şeytan gibi lokantadan dışarı koşuyor.” (16.hikâye)
- Julius Streicher’in sözü “Kim Yahudi’ye karşı savaşırsa şeytanla güreşir.” (17.hikâye)

“Zehirli mantar” benzetmesinin kullanım örnekleri:

- “...Bizim milletimiz için onlar zehirdir.”(1.hikâye)
- “...Nasıl ki bir mantar tüm aileyi öldürebilir ise, tek bir Yahudi de tüm köyü, tüm şehri, hatta tüm ulusu yıkabilir.”(1.hikâye)
-

- “...Yahudi de uğursuzluğa, sefalete, hastalığa ve ölüme sürükler” (1.hikâye)

Yahudiler hakkında kullanılan kötü tanımlamalar şunlardır:

Dolandırıcı:

- “Yahudi bizi her zaman dolandırır. Onlar bizim elimizde olan her şeyi alırlar.” (6.hikâye)
- “Yahudi satıcı, bir dolandırıcı ve iğfal eden...” (7.hikâye)
- “Yahudi'nin vicdanı yok, acıma duygusu yok, birini dolandırdı mı ve dolandırdığı insan açlıktan ölse bile onu rahatsız etmez.” (14.hikâye)

Katil:

- “Bütün katiller ve ırkların en ayıbı.” (8.hikâye)
- “Yahudiler ölüm saçan bir halk. Kanlı zevk ve vahşetle öldürdükleri hayvanlar gibi insanları da öldürüyorlar.” (12.hikâye)

Ayrıca cani, dünyanın en acımasız insanları, yaratık, suçlular, uğursuzluğumuz gibi kötü tanımlamalar da kullanılmıştır. Yahudilerin sadece Almanya'ya değil dünya için de bir tehdit olduğu propagandası yapılmaktadır. Yahudilerin amaçlarının Almanları öldürmek olduğu propagandası yapılıyor. Ayrıca Yahudilerin amaçları arasında, Almanları köleleştirmek ve Dünyada hüküm sürmek istemeleri de gösterilmektedir.

Bu propaganda ifadeleri şunlardır:

- “O bizim halkımızı öldürmek istiyor.” (8.hikâye)
- “Yahudiler, Almanları katletmek istiyor.” (9.hikâye)
- Yahudi Tanrı'nın sözleri, “Dünyadaki bütün insanları yutmalısınız! Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Yahudilerin onlardan farklı bütün halkları öldürmesi. Onları ölene kadar sömürmelerini söyler.”(14.hikâye)
- Zenginliği “bizi köleleştirmek ve tüm dünyayı yıkmak için kullanırlar” (14.hikâye)
- Yahudiler tek Almanya değil Dünyaya zarar veriyor iması“tüm dünya üzerinde hüküm sürmek istiyorlar.” (14.hikâye)

Eserde iyi-kötü çatışması kurgulanmıştır. Almanlar iyi, Yahudiler ise kötüyü temsil eder. Hatta Yahudiler en uçtaki kötüyü temsil eder. Eserde Yahudiler, “Alman halkına” karşı ve düşman olarak gösterildiği için Almanların Yahudilere karşı uyarılması gerektiği birçok hikâyede tekrar edilmektedir. Yahudi'ye yani kötüye en ufak bir hoşgörü, hainlik anlamına gelmektedir. Ayrıca mesleklerini suiistimal eden Yahudilerin “kötü” oldukları buna karşılık Almanların ise “iyi” oldukları da hikâyelerde ifade edilmektedir.

- Alman bir kadını dolandırmaya çalışan Yahudi satıcı ve “Böylelikle Yahudi'yi içeri almayın/Ve Almanlardan alışveriş yapın (7.hikâye)” sözü,
- Alman kızları istismar eden Yahudi doktor ve “Almanları iyileştirmek ve sağlığına kavuşturmak için, sadece bir Alman deva bulur (9.hikâye).” sözü,

- Rosa ismindeki bir Alman kızı köleleştiren Yahudi patron ve Alman bir iş adamının Rosa'yı kurtarması (10.hikâye),
- Alman kadınları kandıran Yahudi avukatlar ve “Alman kadınların aldığı ders: Kavga etmemek ve asla bir daha Yahudi avukatlara gitmemek! (11.hikâye) sözü.

Eserde, Alman kültürünü çocuklara aşıl原因an propaganda unsurları vardır. Almanların atasözü ve deyimleri metinde kullanılmıştır.

Örnekler:

- “Çalışmak ayıp değildir!” (4.hikâye)
- “Her zaman dürüst ve samimi ol. Dürüstlük en uzun sürer!” (4.hikâye)

İdeolojinin çocukların dilinde daha kolay yer edinebilmesi için slogan tipinde cümlelerde oluşturulmuştur.

Örnekler:

- “Bir kere Yahudi hep Yahudi!(3.hikâye)
- “Yahudi'yi bir kere içeri almış olan başka hiçbir lanet yoktur.” (7.hikâye)
- Julius Streicher'in “Yahudi sorununa karşı çözüm bulunmadıkça insanlık için kurtuluş yoktur” (17.hikâye)

Eserde, Yahudilerin sorunlara sebep olduğu, onların düşman olduğu anlatılır. Ancak doğrudan “Yahudileri öldürün!” denmiyor. Yahudilerin ölmesi gerektiği propaganda yoluyla okuyucuya verilmiştir.

Örnekler:

- “Evet, dünya rahatlayacak, Yahudi'den sonsuza kadar kurtulunca!” (12.hikâye)
- “Dünya'da bir Yahudi daha yaşadığı müddetçe” onlara düşmanlığın devam edeceği (13.hikâye)
- “Eğer içimizde hiç Yahudi kalmazsa, sonsuz huzur bizi bulacak.” (15.hikâye)
- Toplantı sonrası dinlenen sesli koroda, “kendinizi Yahudi elinden kurtarın, vatanı halkı kurtarın.” (17.hikâye)

Resimlerde Yahudiler korkunç, karanlık ve kötü tipte çizilmesi çocukların onları korkulacak bir düşman olarak tanımlamalarını sağlamaktadır. Çocukların yaşayabileceği korku, bazı hikâyelerde (8. -9. Hikâye) çocukların Yahudileri gördüğü zaman kaçacak korkması halinde tasvir edilmektedir.

Eserin yazılış amaçlarından birisi de Alman çocuklarını Nasyonal sosyalizm ideolojisinin propagandacısı yapmaktır. Daha önceki neslin Yahudilerle iç içe yaşaması, aralarında evlilik bağlarının bulunması, Yahudileri bir Alman olarak görmeleri sebebiyle Nazi propagandası çok etkili olamıyordu. Etkili olabilmek için çocuklar aracılığıyla Nazi propagandası yapılmıştır. Bu durumun örneği 9. hikâyede okura verilmiştir.

İnge adındaki Alman kız, BDM liderlerinin öğrettiği “Bir Alman kızı, Yahudi bir doktora gidemez. Alman kızlarının birçoğu Yahudi doktorlara gittiler ve şifa yerine hastalık, namussuzluk getirdiler!” sözü benimsemiş ve annesini de olayın sonunda annesi “Yemin ederim. Bence siz çocuklardan çok şey öğrenebilirim.” diyerek ikna olduğunu söylemiştir.

Sonuç

Nazi döneminde Alman eğitim sisteminin eğitim felsefesini, Nasyonal Sosyalizm ideolojisi oluşturmuştur. Bu ideolojiye göre, ideal Alman tipi ve ideal Alman toplum modeli tasarlanmıştır. Öğrencilere, Nazi politik düşüncesi, değerleri ve normları içerisinde eğitim verilmektedir. Nazi döneminde kullanılan ders kitapları ve ek kitapçıklar da Nazi eğitim felsefesine yönelik hazırlanmıştır. Bu kitaplardan biri olan “Der Giftpilz (Zehirli Mantar)” kitabı, çocuklara Nasyonal Sosyalizm öğretilerini özellikle de antisemitizm düşüncesini benimsetebilmek için propaganda amaçlı yazılmıştır.

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabının orijinal dili, Almancadır ve İngilizce çevirisi de bulunmaktadır. Araştırmada eserin orijinal dilinden Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Araştırmanın önceliği eğitim, antisemitizm ve propaganda kavramlarının tanımlanıp Nazilerde uygulamaları araştırılmıştır. Çevirisi yapılan eser bu tanımlar ve uygulamalar üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın iletişim bilimleri, tarih ve eğitim bilimi alanlarında önemli yer tutacağına inanılmaktadır. Bu özellikleriyle çalışma özgün bir çalışma olmuştur.

Der Giftpilz (Zehirli Mantar) kitabı, Nazilerin Yahudilere uyguladığı “Dışlama Politikası”nın bir ürünüdür. 1938 yılında yayınlanması ve içerdiği Yahudilere karşı nefret söylemi bu politika amacıyla yazıldığını göstermektedir. Araştırmada, Der Giftpilz (Zehirli Mantar) hikâyelerinde dolaylı olarak yapılan “Yahudilerden kurtulun, öldürün, yok edin.” söylemi, 1939-1945 arasında uygulanan “imha politikası”nın hazırlık aşaması olduğunu ortaya koymuştur. Naziler, Alman halkına o dönemki tüm araçlarla propaganda yaparak antisemitizm düşüncesini benimsetmeye ve Yahudilere uygulanan işkence ve katliamlara destek vermelerini sağlamaya çalışmışlardır.

Çocuk okura antisemitizm ideolojisini benimsetebilmek ve çocuk okuru aktif bir propagandacı haline getirmek göre eserin yazılmasının iki temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çocukları etkileyebilmek ve onların dikkatini çekebilmek için kitap içerisinde çocuklara yönelik hikâyeyi ve mesajı verecek nitelikte resimler, idol olarak benimsenmesi için çocuk kahramanlar, konuşma ağırlıklı metin kullanıldığı ortaya konulmuştur. Çalışma kapsamında “Der Giftpilz” eseri üzerinde yapılan değerlendirmelerde:

- Alman halkının Yahudileri dışlaması için eser içerisinde Yahudiler hakkında kötü benzetmeler ve tanımlamalar kullanıldığı (Zehirli mantar, şeytan, katil, dolandırıcı vb.),
- Eser içerisinde Yahudilere karşı yapılan antisemitik saldırının; Yahudilerin fiziksel özellikleri, dinî inançları ve ahlakî değerlerine yönelik olduğu,

- Almanların iyi, Yahudilerin ise kötüyü temsil ettiği, Alman-Yahudi karşıtlığı ve düşmanlığının oluşturulmaya çalışıldığı,
- Eserin Nasyonal Sosyalizm ideolojisini tamamen yansıttığı,
- Eser içerisinde yapılan propagandaların çocukların yaşına göre özel olarak düzenlendiği görülmüştür (resim-metin uyumu).

Çalışmamızda elde edilen sonuçlar incelendiğinde çocuk kitapları ile yapılan propagandanın çocuklar üzerinde belirli bir etkiye sebep olduğu görülmektedir. Çünkü Nazi eğitim sisteminde Nazi ideolojisiyle yetişen gençler devlet tarafından hem parti içerisinde hem de ordu içerisinde görevlendirilmektedir. Bu yetişen Nazi yanlısı insanlar ve propaganda ile antisemitizm saçmalığına inanan ya da inanmış gibi gözükten Alman halkı, yaklaşık 6 milyon insanı kitleler halinde öldürülmesine sebep olacaktırlar.

Kaynakça

Aydoğmuş, Fatih (2018): *İkinci Dünya Savaşı'nda Propaganda ve Türkiye*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Beyerchen, Alan Duane (2015): *Nazi Döneminde Bilim* (H. Tosun, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.

Caplan, Jane (2018): *Hitler Almanyası 1933-1945* (İ. Erman, Çev.). İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Erol, Gülbuğ / Cerrahoğlu, Necati / Çakı, Caner (2017): *Hitler dönemi eğitim yapısındaki otokrasinin eleştirisi: Die Welle filmi üzerine göstergebilimsel*

inceleme. https://www.researchgate.net/profile/Caner_Caki/publication/323511779_HITLER_DONEMI_EGITIM_YAPISINDAKI_OTOKRASININ_ELESTIRISI_DIE_WELLE_FILMI_UZERINE_GOSTERGE_BILIMSEL_INCELEME_THE_CRITICISM_OF_AUTOOCRACY_IN_HITLER'S_REIGN_EDUCATION_STRUCTURE_THE_SEMIOTIC_ANALYSIS_ON_THE_/links/5a98f90245851535bce0f516/HITLER-DOENEMI-EGITIM-YAPISINDAKI-OTOKRASININ-ELESTIRISI-DIE-WELLE-FILMI-UeZERINE-GOeSTERGEBILIMSEL-INCELEME-THE-CRITICISM-OF-AUTOOCRACY-IN-HITLERS-REIGN-EDUCATION-STRUCTURE-THE-SEMIOTIC-ANALYSIS-ON-THE.pdf sayfasından 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ertan, Serkan (2012): *Almanya'da ırkçılık ve antisemitizm*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gellately, Robert / Stoltzfus, Nathan (2002): *Nazi Almanyası'nda toplumdaki dışlananlar* (B. Tanrıseven & F. İ. Erel & S. N. Şad, Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Gürkan, Salime Leyla** (2010): "Talmud." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (39), S. 550-552.
- Hitler, Adolf** (2017): *Kavgam* (A. Kaya, Çev.). Ankara: Parga Yayınevi.
- Holocaust** (t.y.): *The league of German girls*. <https://www.holocaust.org.uk/the-league-of-german-girls> sayfasından 02.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Kalkan, Hasan Kazım** (2018): *Nazi İmparatorluğundan Günümüz Almanya'sına Örtmece Sözlerin Politikacıyla İmtihanı*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Mills, Mary** (t.y.): *Propaganda and children during the Hitler years*. <http://www.nizkor.org/hweb/people/m/mills-mary/mills-00.html> sayfasından 18.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Nazende** (t.y.): *Holokost nedir?*. <http://www.nazende.com/holokost-nedir/> sayfasından 13.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Nirun, Ata** (2014): *Adolf'un kavgası*. İstanbul: Wizart Yayınları.
- Ortmeyer, Benjamin** (2010): *Hitler karanlığında okul yılları*. https://protogorasacademicus.files.wordpress.com/2019/01/isbn_978-3-00-031510-7.pdf sayfasından 05.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Selim Yılmaz, Mustafa** (2017): "Bir terimin arkeolojisi: Antisemitizmin teolojik ve politik tarihi." *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, (2), S. 1181-1216.
- Spartacus Educational** (2019): *Bund Deutscher Mädels*. <https://spartacus-educational.com/2WWgirls.htm> sayfasından 15.06.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Şişman, Mehmet** (2011): *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Tarhan, Nevzat** (2008): *Psikolojik savaş – Gri propaganda*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- TDK** (t.y.): *Antisemitizm*. Türk Dil Kurumu sitesinde. sozluk.gov.tr sayfasından 20.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Zeitclicks** (t.y.): *Und der Rohrstock?*. <http://www.zeitclicks.de/nationalsozialismus/zeitclicks/zeit/alltag/schule-und-bildung/und-der-rohrstock/> sayfasından 23.05.2019 tarihinde erişilmiştir.